

Miljöprogram 2021-2030

Miljöprogram för Malmö stad

Remissutgåva
2020-06-17

Malmö stad

Inledning

Malmö stad står, liksom andra städer i Sverige och världen, inför utmaningen att bidra till att den globala uppvärmningen i världen hålls under 1,5 grader. Vi ska samtidigt uppnå FN:s globala mål i Agenda 2030 för att kunna öka livskvaliteten för stadens invånare och stärka samhällets resiliens och konkurrenskraft. Städerna är utpekade som nyckelaktörer i arbetet.

Malmö stad har under många år tagit ett stort ansvar för att driva en hållbar utveckling med målsättningen att vara en ledande miljöstad. Innovativa miljöinsatser i början av 2000-talet, bland annat i Västra Hamnen, blev starten på ett intensivt hållbarhetsarbete som snart kom att omfatta hela Malmö. Utvecklingen av nya stadsdelar med hög klimat- och miljöprofil har varvats med insatser i befintliga bostadsområden. Tillsammans med näringslivet och akademien har Malmö stad genom testbäddar drivit fram innovativa lösningar som smarta energisystem, klimatkontrakt och nya sätt att hantera dagvatten.

Malmö växer snabbt och beräknas ha cirka en halv miljon invånare år 2047. Hur städerna utvecklas och hur de väljer att hantera sina utmaningar, kommer att spela en viktig roll för framtiden.

Det ställer krav på Malmö stad att vara en stark och innovativ motor i regionen. Malmö stad har stora möjligheter att påverka utvecklingen på miljöområdet i och omkring Malmö, till exempel inom samhällsplanering, mobilitet och konsumtion.

Malmö ska också fortsätta att vara en attraktiv samarbetspartner internationellt. I mer än tjugo år har vi satt en ära i att vara en del av Europa och världen, något som gett Malmö värdefulla erfarenheter och bidragit till att vi ligger i framkant och ses som en förebild. Tillsammans med andra städer och länder har vi kunnat utveckla idéer och tekniker som kommit Malmöborna och miljön i Malmö till del. Kärnan i det internationella samarbetet är att det ska ge effekter på det lokala ekologiska fotavtrycket.

Det är helt avgörande för Malmös utveckling att vi jobbar tillsammans för att minska klyftorna och skapa en stad med goda livsvillkor för alla. Insatser och förbättringar i miljön är centrala i en sådan utveckling. Varje Malmöbo behövs och alla måste ställa sig frågan hur de själva kan bidra i arbetet.

Om miljöprogrammet

Miljöprogrammet antas av kommunfullmäktige och är ett strategiskt dokument som anger riktningen för Malmö stads långsiktiga arbete med miljöfrågor.

Miljöprogrammet är styrande för stadens nämnder och bolag och ska även stödja och inspirera Malmöbor och aktörer inom privat och offentlig sektor.

Programmet är Malmös lokala agenda för arbetet med den ekologiska dimensionen av Agenda 2030.

Programmets tre övergripande målområden har prioriterats utifrån Malmös klimat- och miljöutmaningar. Miljöprogram 2021–2030 har tagits fram av miljöförvaltningen i samverkan med andra förvaltningar.

Förhållandet till andra dokument

Ett program definieras som ett strategiskt dokument för ett visst område och pekar ut långsiktiga mål, men går inte in på det praktiska genomförandet.

Miljöprogrammet konkretiseras till stor del av andra styrdokument och handlingsplaner, till exempel Trafik- och mobilitetsplan, Naturvårdsplan, Energistrategi, Kretsloppsplan, Skyfallsplan och Handlingsplan för arbetet med att stärka Malmös roll som framtidens kuststad.

Varje år fastställer kommunfullmäktige sin budget och övriga styrdokument förhåller sig till denna. Eftersom målen i miljöprogrammet gäller över flera mandatperioder, styrs det praktiska genomförandet av prioriteringar och ekonomiska förutsättningar som anges i stadens budget.

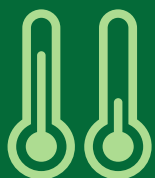
Hela Malmö stads organisation har ett gemensamt ansvar för att målen i miljöprogrammet uppnås. Varje nämnd och bolagsstyrelse ska utifrån sitt respektive grunduppdrag och sina förutsättningar integrera miljöprogrammets innehåll i sin verksamhetsplanering.

Miljöprogrammet

Övergripande målbild

Malmö växer med respekt för planetens gränser och skapar ett gott liv för Malmöbon. I Malmö tar vi ansvar lokalt och är ett föredöme globalt.

Ett Malmö med minsta möjliga klimatpåverkan

År 2030 har Malmö genomfört en klimatomställning som bidrar till att hålla den globala uppvärmningen under 1,5 grader.

Ett Malmö med god livsmiljö

År 2030 är Malmö en resilient, levande och grön stad där ekosystemtjänster främjas och människors hälsa värnas.

Ett Malmö med rik och frisk natur

År 2030 har Malmö en hållbar mark- och resursanvändning för att bevara och utveckla värdefulla natur-, havs- och jordbruksområden.

Ett Malmö med minsta möjliga klimatpåverkan

Målbild

År 2030 har Malmö genomfört en klimatomställning som bidrar till att hålla den globala uppvärmningen under 1,5 grader.

Utsläppen av växthusgaser i Malmö som geografiskt område har minskat med 70 procent*

Halten av växthusgaser i atmosfären ska, i enlighet med Parisavtalet och nationella klimatmål, stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatet inte blir ohållbar. Växthusgasutsläppen från Malmö som geografiskt område ska därför minska kraftigt.

* Jämfört med 1990 års utsläpp. Målvärdet utgör de faktiska utsläppsminskningarna. Genom arbete med negativa utsläpp ska Malmös klimatpåverkan reduceras ytterligare.

Indikator	Basår	Målvärde
Totala faktiska växthusgasutsläpp i Malmö.	1990	Minska med 70 procent
Totala negativa utsläpp.	2020	Öka

Malmö stads organisation har nettonollutsläpp

Malmö stad ska vara en föregångare och behöver arbeta med organisationens egna utsläpp på ett effektivt sätt. För att uppnå nettonollutsläpp av växthusgaser ska Malmö stads organisation så långt som möjligt minimera utsläppen från direkta och indirekta utsläppskällor. De kvarvarande utsläppen ska kompenseras med kolinlagring för att nå nettonollutsläpp. Kolinlagring ska i största möjliga mån ske lokalt.

Indikator	Basår	Målvärde
Växthusgasutsläpp för Malmö stads organisation enligt utvalda systemgränser*.	2020	Nettonoll

*Inom Scope 1, 2, 3 enligt Greenhouse Gas Protocol.

Malmös konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser är på god väg till en hållbar nivå**

I de konsumtionsbaserade utsläppen ingår de utsläpp som uppstår när en vara produceras utanför kommunens eller landets gränser, men konsumeras i Malmö. Tillsammans med växthusgasutsläppen från Malmö som geografiskt område speglar det Malmös totala påverkan på klimatet. För att nå målet krävs ett omfattande samarbete och delaktighet med de som bor och verkar i Malmö.

** År 2050 bör de globala utsläppen vara högst ett ton per person och år i enlighet med Parisavtalet. Målvärde för 2030 som linjerar med målet för 2050 kommer tas fram i början av programperioden.

Indikator	Basår	Målvärde
Konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp per person och år.	2019	Minska

Malmö försörjs av 100 procent förnybar och återvunnen energi

Den energi som används till exempelvis el, värme och transporter i Malmö ska komma från förnybara energikällor eller från system som nyttjar återvunnen energi som annars gått till spillo. Återvunnen energi är till exempel avfallsförbränning, spillvärme från processer samt den värme som värmepumpar hämtar från renat avloppsvatten. I så stor utsträckning som möjligt ska den återvunna energin vara fossilfri.

Indikator	Basår	Målvärde
Andel förnybar och återvunnen energi.	Enligt Energistrategin	100 procent

Ett Malmö med god livsmiljö

Målbild

År 2030 lever Malmöborna i en resilient, levande och grön stad där ekosystemtjänster främjas och människors hälsa värnas.

Hälsofarlig exponering har minskat avsevärt i Malmö

Det finns många faktorer som kan påverka människans hälsa. Malmö stad ska arbeta för att minska Malmöbornas exponering för skadliga ämnen i bland annat bostäder och offentliga miljöer. Luftföroreningshalter och bullernivåer ska ge förutsättningar för god hälsa, trivsel och rekreation.

Indikator	Basår	Målvärde
Malmöbornas exponering för luftföroreningar.	2020	Minska
Malmöbornas besvär av buller.	2017	Minska
Malmöbornas exponering för farliga kemikalier.	2020	Minska

Utbudet av och tillgängligheten till gröna och blå miljöer har ökat i Malmö

Malmöborna ska ha en ökad tillgång och närhet till attraktiva miljöer. De gröna och blå miljöerna ska ha hög biologisk mångfald och bidra till god hälsa, livskvalitet och ekosystemtjänster i ett växande Malmö. Malmö stad ska utveckla sitt arbete med grön infrastruktur.

Indikator	Basår	Målvärde
Utbudet av grönska och vatten i stadsmiljön.	2020	Öka
Kvalitet på parker, rekreativa platser och badvatten.	2020 (buller 2017)	Öka
Tillgänglighet till parker och rekreativa platser.	2020	Öka

Malmö har ett hållbart mobilitetssystem

Malmöborna ska ha tillgång till ett mobilitetssystem med liten miljö- och hälsopåverkan. Marken ska användas effektivt och lämna företräde för hållbara transportsätt. I Malmö ska det vara självklart att gå, cykla och åka kollektivt. Malmö stads organisation ska föregå med gott exempel.

Indikator	Basår	Målvärde
Resor med cykel, gång och kollektivtrafik.	2018	Öka
Resor i tjänst inom Malmö stads organisation med flyg och egen bil.	2019	Minska
Varutransporter inom Malmö stads organisation med cykel eller annat bilfritt alternativ.	2020	Öka

Malmö resiliens vid ett förändrat klimat har ökat

Översvämningar, värmeböljor och torka är exempel på effekter av klimatförändringar som kan påverka Malmöbornas liv och hälsa negativt. Malmö ska bli mer motståndskraftigt och öka sin förmåga att hantera klimateffekter genom smarta insatser i planering och befintlig stadsmiljö.

Indikator	Basår	Målvärde
Poäng i kommunranking för kommuners klimatanpassning.	2020	Öka
Ytor i staden som kan omhänderta nederbörd.	2020	Öka
Genomförda åtgärder för att hantera värmebölja.	2020	Öka

Ett Malmö med rik och frisk natur

Målbild

År 2030 har Malmö en hållbar mark- och resursanvändning för att bevara och utveckla värdefulla natur-, havs- och jordbruksområden.

Ökad biologisk mångfald i Malmö

Biologisk mångfald är en livsviktig resurs och avgörande för att ekosystem ska kunna rena vatten och luft, lagra kol och pollinera våra grödor. Malmö ska ha ett rikt utbud och stor variation av naturmiljöer som skapar förutsättningar för en mångfald av växter och djur, såväl i stadsmiljön som längs kusten och på landsbygden. Ekosystemtjänster ska integreras i planering och utveckling av staden.

Indikator	Basår	Målvärde
Artrikedom (utvalda arter) på land och i vattendrag.	2020	Öka
Areal ängs- och betesmark.	2020	Öka
Areal natur enligt Naturvårdsplan.	2020	Ingen försämring

Utökat skydd och förvaltning av växters och djurs livsmiljöer

Mark är en viktig naturresurs och hur den planeras och används får konsekvenser över lång tid. Malmö stad ska skydda och förvalta naturområdena och odlingslandskapet. Spridningskorridorer ska stärkas och metoderna för att bruka jordbruksmarken ska anpassas så att de bevarar och utvecklar naturvärdena.

Indikator	Basår	Målvärde
Andel ekologiskt odlad jordbruksmark.	2020	Öka
Antal småbiotoper i odlingslandskapet.	2020	Öka
Areal mark som har formellt skydd.	2020	Öka

Fler skyddade havsområden och hållbar förvaltning av vatten och hav

Malmös yta består till ungefär hälften av hav. Hav och vattendrag är viktiga livsmiljöer som bidrar till den biologiska mångfalden och ger flera ekosystemtjänster. Utsläpp av föroreningar och avfall samt läckage av näringsämnen ska minimeras för att skydda ekosystemen i hav och vatten. Malmö stad ska förvalta värdefulla havs- och vattenområden på ett hållbart sätt.

Indikator	Basår	Målvärde
Djuputbredning och skottäthet av ålgräs i Öresund.	2020	Öka
Antal fiskarter och organismer i vattendrag i Malmö.	2020	Öka
Totalkväve och fosfor i Malmös vattendrag.	2020	Minska
Tungmetaller i hamnsediment, grundvatten och mussla.	2020	Minska
Andel havsyta med formellt skydd.	2020	Öka

Ökad resurseffektivitet

Genom ökad konsumtion förbrukas jordens resurser i allt snabbare takt. Malmö ska ställa om till en mer cirkulär ekonomi där produkter, material och resurser återanvänds och återvinns i större utsträckning. Malmö stads organisation ska föregå med gott exempel och minska sitt ekologiska fotavtryck.

Indikator	Basår	Målvärde
Avtal och inköp av cirkulära produkter och tjänster.	2020	Öka
Ekologiskt fotavtryck.	2021	Minska
Inköp av engångsprodukter och nyproducerade varor.	2020	Minska
Mängden matsvinn i det kommunala avfallet*	Enligt Kretsloppsplanen	Minska med 50 procent
Andel insamlat matavfall av total mängd matavfall.	2020	Öka
Återvinning av förpackningar i glas, metall, papper och plast.	2020	Öka
Totala mängder insamlat kommunalt avfall respektive restavfall.	Enligt Kretsloppsplanen	Minska med 30 procent respektive 50 procent*

*Enligt Kretsloppsplanen

Från ord till handling

Malmö stad undertecknade som första kommun i Sverige en deklaration om att arbeta för att nå de globala målen i Agenda 2030 utifrån en lokal agenda. Även om miljöprogrammet tar ansvar för den ekologiska dimensionen av Agenda 2030, så måste både den sociala och den ekonomiska dimensionen vägas in för att vi ska nå hållbar utveckling. I Malmö är skillnaderna i hälsa och välfärd stora inom staden. Insatser för miljön kan även ge positiva effekter på andra områden, till exempel ökad trygghet och välbefinnande. Det krävs att vi kopplar ihop hållbarhetsdimensionerna och använder hela stadens kapacitet för att tillsammans bygga ett hållbart Malmö.

Malmö ska fortsätta att vara en föregångare inom miljö- och klimatområdet och har därför initierat ett nytt, kraftfullt arbetssätt som ska mobilisera näringslivet och andra aktörer att samarbeta för att lösa stadens utmaningar och bidra till måluppfyllelse på en helt ny nivå. Rätt utfört kan denna klimatomställning leda till fler gröna jobb, bättre hälsa, stärkt välfärd och ökad konkurrenskraft. Det blir ett gemensamt sätt att arbeta för att bättre kunna bidra till FN:s mål om att hålla den globala uppvärmningen under 1,5 grader.

Malmö stads organisation har inte ensam rådighet över miljöfrågorna och kan inte av egen kraft nå målen i miljöprogrammet. Precis som för genomförandet av Agenda 2030, kommer partnerskap och samverkan

vara en framgångsfaktor i arbetet med Malmö stads miljöprogram. En kraftsamling krävs av samtliga förvaltningar och bolag för att tillsammans med civilsamhället, akademien och näringslivet hitta innovativa arbetssätt och lösningar på gemensamma utmaningar. Ett utbyte av kunskap, expertis, teknik och finansiella resurser är viktiga komponenter för att målen ska nås. Det kommer även att krävas förändringar i svenska och europeiska regelverk och policyer.

De enskilda val Malmöborna gör har stor påverkan på miljön och klimatet. Därför ska det vara lätt att göra rätt och leva hållbart i Malmö. Malmö stad ska skapa förutsättningar för Malmöborna att delta och göra skillnad. Malmöbornas engagemang är en nödvändighet om vi ska nå målen. Klimatet är till exempel en viktig fråga som särskilt engagerar barn och unga, inte bara i Malmö, utan över hela världen. Att göra barn och unga delaktiga är avgörande för en långsiktig hållbar utveckling.

I staden påverkas barn i högre grad än vuxna av exempelvis luftföroreningar och brist på grönområden. Enligt FN:s barnkonvention har varje barn rätt till liv och utveckling, något som påverkas av hur vi utformar stadens framtida miljö och är en viktig aspekt av stadens arbete med miljöfrågor. Jämlikhet, anti-diskriminering och jämställdhet är andra viktiga aspekter av arbetet som både kan påverkas av och möjliggöras i det offentliga rummet. Det kan till exempel gälla delaktighet, inkludering och upplevelsen av att känna sig trygg i staden.

Uppföljning

Miljömålen följs upp med hjälp av indikatorer, vilka beslutas av kommunfullmäktige. Resultatet av miljömålsarbetet följs upp i en årlig miljöredovisning för att se till att utvecklingen går åt rätt håll. Miljönämnden ansvarar för denna sammanställning, som också ligger till grund för den ekologiska dimensionen av Malmö stads hållbarhetsrapportering.

Ordförklaringar

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald är ett samlingsbegrepp som omfattar all den variation mellan arter, inom arter och livsmiljöer som finns på jorden. Med biologisk mångfald menas den genetiska variationen hos individerna inom en art, variationen mellan olika arter och mellan olika naturtyper och landskap.

Ekologiskt fotavtryck

Det ekologiska fotavtrycket är ett mått på mängden resurser som en människa förbrukar och beskriver hur vår energiförbrukning och konsumtion påverkar miljön. Det är ett uttryck för den yta som krävs för att producera och assimilera avfallet som bildas. Begreppet används för att ge en konkret bild av vilken miljöbelastning vår livsstil innebär.

Green House Gas Protocol

Green House Gas Protocol (GHG-protokollet) är en global standard för mätning, hantering och rapportering av växthusgasutsläpp. Protokollet delar in utsläppen i Scope 1, 2 och 3.

Cirkulär ekonomi

Genom att återanvända och återvinna produkter, material och resurser kan vi behålla deras ekonomiska värde. Samtidigt kan vi minska uttaget av ny råvara och uppkomsten av avfall och restprodukter. För att lyckas med det måste vi ha en smartare produktion och produktdesign och mer hållbara konsumtionsmönster. I en cirkulär ekonomi behålls resurserna i samhällets kretslopp istället för att bli avfall.

Ekosystemtjänster

Alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att visa den nytta människan får från naturens arbete. Som när växter renar luft, buskar dämpar buller, bin pollinerar grödor eller att vår hälsa ökar i naturen.

Grön infrastruktur

Grön infrastruktur definieras som ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. Exempel på grön infrastruktur i staden är gröna väggar och tak.

Ordförklaringar

Kolinlagring

En metod som minskar mängden koldioxid i atmosfären genom att binda in den antingen i marken, i växtlighet eller på mekaniskt/mineraliskt vis.

Konsumtionsbaserade utsläpp

I de konsumtionsbaserade utsläppen ingår de utsläpp som uppstår när en vara produceras i ett annat land och sedan konsumeras i Sverige.

Krontäckning

Krontäckning är ett mått på hur mycket av en tvådimensionell yta som är täckt av trädkronor sett uppifrån. Redovisas ofta i procent i relation till icke krontäckt yta.

Kompletterande åtgärder

2017 antogs ett klimatpolitiskt ramverk med det långsiktiga målet att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser år 2045. För att nå målet får så kallade kompletterande åtgärder tillgodoräknas i enlighet med internationellt beslutade regler. Kompletterande åtgärder innebär att koldioxid tas bort från atmosfären. Som kompletterande åtgärder räknas:

- upptag av koldioxid i skog och mark till följd av ytterligare åtgärder (utöver vad som redan sker),
- utsläppsminskningar genomförda utanför Sveriges gränser, samt
- avskiljning och lagring av koldioxid från förbränning av biobränslen, så kallad bio-CCS

Negativa utsläpp

Negativa nettoutsläpp av koldioxid uppstår när en större mängd koldioxid tas bort från atmosfären genom mänsklig aktivitet än de, genom mänsklig aktivitet orsakade utsläppen som återstår.

Ordförklaringar

Nettonollutsläpp

Så låga utsläpp som möjligt, där det som ändå släpps ut kompenseras med negativa utsläpp eller koluttag på annat vis. På så vis blir de totala utsläppen "noll".

Nettonollutsläpp uppnås när de av människan orsakade utsläppen av växthusgaser (eller koldioxid) motsvarar det av människan orsakade upptaget av växthusgaser (eller koldioxid).

Resiliens

Resiliens är kapaciteten hos ett system, vare sig det är en skog, en stad eller en ekonomi, att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas. Det handlar alltså om både motståndskraft och anpassningsförmåga.

Småbiotoper

Ett mindre mark- eller vattenområde som utgör eller kan utgöra livsmiljö för värdefulla växt- och djurarter knutna till odlingslandskapet.

Planetens gränser

Begreppet planetens gränser (även kallat planetära gränser) är ett koncept utvecklat av en grupp forskare vid Stockholm Resilience Centre, som pekar ut nio olika miljöprocesser som vart och ett har ett eget gränsvärde och som alla påverkas av människans aktiviteter. Om detta gränsvärde överskrids kan det leda till oöverskådliga miljöeffekter på grund av de tröskeffekter som uppstår.

Scope

Scope 1: (Direkta) utsläpp som kommer från källor som ägs eller direkt styrs av organisationen. Exempel på dessa är egenägda fordon och gaspannor.

Scope 2: (Indirekta) utsläpp som kommer från nätburen energianvändning som organisationen köper in, såsom el, fjärrvärme och fjärrkyla.

Scope 3: (Indirekta) utsläpp som kommer från källor som inte direkt ägs av organisationen, men som ändå relaterar till det. Exempel på dessa är utsläpp från tjänsteresor och inköpta transporter, varor, material och tjänster.

Spridningskorridorer

Likartad "korridor" genom naturen som binder samman olika områden och fungerar som spridningsväg för växter och djur. Exempel på spridningskorridorer är trädbevuxna kantzoner längs stränder och vattendrag.

